

تاریخ دریافت: ۹۳/۱۲/۱۱
تاریخ پذیرش: ۹۴/۲/۵

فصل نامه علمی - تخصصی عصرآدینه
سال هشتم، شماره ۱۶، زمستان ۱۳۹۴

بازنمایی مسلمانان و اسطوره‌های صهیونیستی در فیلم «جنگ جهانی زد» بر مبنای نشانه‌شناسی رولان بارت

رضوان صادقی قهساره^۱
صفورا ترک لادانی^۲

چکیده

به نظر بسیاری از اندیشمندان، اسطوره در جامعه‌های نخستین، داستانی رمزی بوده است که در حقیقت ریشه داشته و فرهنگ ساز و تکرارپذیر بوده است. از قرن ۱۹ به بعد، آنچه را با واقعیت تضاد داشت، اسطوره می‌نامیدند. اسرائیل در جهان، تنها کشوری است که براساس اسطوره‌ها شکل گرفته است که حذف اسطوره از ساختار این کشور به معنای سلب هویت از اسرائیل است. سینمای هالیوود در ترویج این اسطوره‌های صهیونیستی نقش عظیمی داشته است و در نقطه‌ی مقابل صهیونیسم با هدف ترویج اسلام‌هراسی به مفهوم دیگری به نام «زامبی» پرداخته است و به وضوح نشان می‌دهد که مسلمانان همان زامبی‌ها هستند.

مقاله حاضر درصدد تبیین چگونگی بازنمایی مسلمانان و اسطوره‌های صهیونیستی در فیلم «جنگ جهانی زد» است. برای این منظور، ابتدا اسطوره‌های صهیونیستی و نظریه‌ی بازنمایی‌ها تبیین خواهند شد. در ادامه، این فیلم از خلال آثار روزه گارودی و نشانه‌شناسی رولان بارت بررسی خواهد شد. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که مسلمانان در این فیلم، زامبی‌هایی وحشی و خون‌خوارند و اسرائیل دقیقاً در نقطه‌ی مقابل آنها قرار دارد.

کلیدواژگان

جنگ جهانی زد، اسطوره‌های صهیونیستی، بازنمایی، اسلام‌هراسی، نشانه‌شناسی رولان بارت.

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد مطالعات فرانسه (نویسنده مسئول) (salut.sois@yahoo.fr).

۲. استادیار و عضو هیئت علمی دانشگاه اصفهان.

در دوره معاصر که علم و تکنولوژی رشد چشم گیری داشته، زندگی بشر آسان تر شده است و صنعت، هر آنچه را به مادیات مربوط باشد، برای انسان به ارمغان آورده است، به گونه ای که اکثریت مردم به دنیای مادی و رئال خود بیشتر پرداخته و در آن غرق شده اند. از طرف دیگر، انسان امروز، روز به روز، بیشتر تنها می شود و با وجود این همه رفاه، احساس کمبود می کند و از رابطه اش با جامعه و حتی با خودش نیز کاسته می شود. (گارودی، ۱۳۶۳) در این زمان، انسان به دلیل مواجهه با زندگی سراسرمادی و ماشینی خود، به رؤیا احساس نیاز می کند و برای فرار از واقعیت ملال آور به دنیای خیالی روی می آورد تا بتواند هر آنچه را به حقیقتی غیرمادی مربوط می شود، در آنجا به دست آورد. بعضی به دنبال هیجانند و بعضی در پی آرامش و بعضی به دنبال معنویت هستند. در نتیجه، در جهانی که همه چیز را می توان خرید، آدمی ناچار به سینما روی می آورد تا از آن رؤیا بخرد و به آرامشی کاذب دست یابد. بنابراین، رسانه یکی از اثرگذارترین ابزارها برای نفوذ در افکار مردم است و از آنجا که در سینما، تصویر، اصل و اساس است، در سامان دهی نظام فکری و روانی انسان سهم بسزایی دارد. انسان ۷۹ درصد اطلاعات پیرامون خود را از طریق چشم یعنی از راه تصویر به دست می آورد. بدین ترتیب، کنش انسانی محصول دریافت های شهودی است تا دریافت های عقلانی. در نتیجه، تصویر و از میان هنرها، سینما اثرگذارترین هنر در انسان است؛ چرا که سینما منطبق با نظام ادراکی انسان عمل می کند. به همین دلیل، گرایش و اثرپذیری بالایی نسبت به فیلم های سینمایی در سراسر جهان دیده می شود. (حسن بلخاری، ۱۳۸۳) صهیونیست ها که به این مسائل واقف هستند، اصلی ترین شرکت های فیلم سازی را در امریکا پدید آوردند و با سرمایه گذاری گسترده ای، سینماگران فعال را از سراسر جهان به هالیوود آوردند (حسین فرج نژاد، ۱۳۸۸) و اسطوره هایشان را وارد دنیای سینما کردند تا بتوانند ذهن های بیشتری را موافق ایدئولوژی خود بگردانند. مطالعات بسیاری در زمینه ی اسطوره های صهیونیستی در ایران انجام شده است که نمونه های برجسته آن، کتاب *اسطوره های سینمایی صهیونیستی هالیوود* نوشته ی حسین فرج نژاد و مقاله ی «*تصویرسازی و کلیشه سازی هالیوود از مسلمانان*» نوشته عبدالله بیچران لو (۱۳۸۹) است. آثار دیگری نیز با همین موضوع به زبان های دیگر وجود دارد که از نمونه های فرانسوی آن می توان به این

موارد اشاره کرد: تصویر عرب‌ها در سینمای آمریکا (Laurence Michalak, 2004) و اسلام خیالی (Thomas Deltombe, 2007).

مقاله حاضر به بازنمایی اسطوره‌ی وعده‌ی سرزمین مقدس و مسلمانان در فیلم «جنگ جهانی زد» می‌پردازد. با تبیین نظریه‌ی بازنمایی هال به عنوان چارچوب نظری بحث، در قسمت روش، از الگوی نشانه‌شناسی رولان بارت برای نقد و بررسی این فیلم استفاده شده است. پرسش‌های اصلی تحقیق از این قرارند که در فیلم «جنگ جهانی زد»، مسلمانان و اسطوره‌های صهیونیستی چگونه بازنمایی شده‌اند؟ سینمای هالیوود از کدام رمزگان نشانه‌شناختی برای بازنمایی اسلام و اسطوره‌های صهیونیستی استفاده کرده است؟ تحلیل روژه گارودی از این اسطوره‌ها چیست؟

نتایج یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که خطرناک‌ترین افراد، مسلمانان به ویژه فلسطینی‌ها هستند و این کلیشه‌سازی‌های منفی القا می‌کند که اسرائیلی‌ها برای مقابله با آنها حق دارند از زور اسلحه استفاده کنند و آنها را بکشند. در ادامه، اسطوره‌ی وعده‌ی سرزمین مقدس و قوم برگزیده بررسی می‌شود که صهیونیست‌ها آن را اصل بنیادین معرفی می‌کند و دولت اسرائیل با استناد به آن، خود را محق سرزمین فلسطین می‌داند. از دیدگاه گارودی با استدلالی قوی درمی‌یابیم که این اسطوره، تحریفی تاریخی، بیش نیست و دولت اسرائیل در مورد فلسطین هیچ مشروعیت تاریخی، توراتی، قضایی و اخلاقی ندارد و این اصول، ساخته و پرداخته‌ی ذهن و خیال صهیونیست‌هاست.

مفاهیم و نظریه‌ها

اسطوره‌ی وعده‌ی سرزمین موعود

روژه گارودی (۲۰۱۲ - ۱۹۱۳)، فیلسوف و اندیشمند فرانسوی است که مسئله فلسطین همواره مهم‌ترین دغدغه‌اش بود. برخی آثار او مانند: *اسطوره‌های بنیان‌گذار سیاست اسرائیلی* (۱۹۹۶)، *ماجرای اسرائیل: صهیونیسم سیاسی* (۱۹۸۳)، *پرونده صهیونیسم اسرائیلی* (۱۹۹۸) و *محاکمه در مهد آزادی* (۱۹۹۸) در مورد تحلیل مواضع صهیونیسم و جدایی آن از اصول و جهان‌بینی یهودیت است. این آثار «هدفی جز این ندارد که استتار ایدئولوژیک یک سیاست را افشا نماید تا از در هم آمیزی این سیاست با سنت عظیم پیامبران اسرائیل جلوگیری کند.» (گارودی، ۱۳۷۵: ۱۷) گارودی در این آثار اعلام می‌دارد که صهیونیسم

سیاسی سعی دارد با استفاده از اسطوره‌های دروغین و سیاست زده‌ی مستخرج از تورات به سیاست‌های تجاوزگرانه و خون‌خوارانه خود مشروعیت دهد و به آن تقدس بخشد. در ادامه لازم است این اسطوره‌های صهیونیستی طبق خوانش اسرائیل از تورات، معرفی و از خلال آثار گارودی تبیین شوند.

«در این روز، پروردگار با این عبارات، پیمانی با ابراهیم منعقد می‌سازد: این سرزمین را از رود مصر تا شط بزرگ فرات به فرزندان تو اعطا می‌کنم.» (همان: ۳۶) خوانش صهیونیسم سیاسی از این آیه چنین است: «اگر کتاب مقدس به ما تعلق دارد، اگر خود را به عنوان امت این کتاب تلقی می‌کنیم، باید تمام سرزمین‌های مقدس را در تملک خویش داشته باشیم.» (همان)

صهیونیسم سیاسی طبق آیه ذکر شده، وعده سرزمین مقدس را خطاب به فرزندان ابراهیم که همانا اسرائیلیان باشند، در نظر می‌گیرد و ادعا می‌کند مالک تمام فلسطین، جنوب لبنان، جنوب سوریه، اردن و صحرای سیناست یعنی همان محدوده نیل تا فرات که امپراتوری داوود و سلیمان را تشکیل می‌داد. از آنجا که کنعانیان^۱ در گذشته، دشمن اسرائیلیان بودند و در جنگی به وسیله یوشع مغلوب شدند، اکنون اسرائیل با استناد به این رویداد تاریخی به خود اجازه می‌دهد تا با اعراب فلسطین همان رفتار را انجام دهد. (گارودی، ۱۳۶۴)

اسرائیل برای توجیه و حتی مقدس انگاشتن قصابی‌های صبرا و شتیلا، قتل عام دیر یاسین، بمباران بیروت و کشتارهای دیگر به کتاب یوشع، باب ۶، آیه ۲۱ اشاره می‌کند آنجا که «از دم تیغ گذراندن همه آنان چه مردان و چه زنان، چه پیران و چه کودکان» را مجاز می‌شمارد یا به آیه‌های ۱۶ و ۱۷ سفر تثنیه از عهد عتیق استناد می‌کند که گفته است: «شهرهای این ملت‌ها که پروردگارت به تو اهدا کرده است، تنها شهرهایی هستند که هیچ گونه جان‌داری را در آنها باقی نخواهی گذاشت. در واقع، همان‌گونه که پروردگارت به تو دستور داده است، آبادی‌های حتیان،^۲ آموریان،^۱ کنعانیان، پریزیت‌ها،^۲

۱. کنعان، چهارمین پسر حام فرزند نوح است. وی جد قبایل و طوایفی است که در سرزمین‌های غربی اردن سکونت داشتند.

۲. حتیان از نوادگان حث بن کنعان هستند که در حدود ۲۴۰۰ سال پیش از میلاد در قسمت‌هایی از سرزمین آناتولی در ترکیه امروزی سکونت داشتند.

حویان^۲ و جرجاشیان^۴ را از سکنه کاملاً خالی خواهی کرد.» «پس اکنون بر قبیله امالک^۵ بتاز و هر آنچه را به وی تعلق دارد، نابود کن. تو بر هیچ کس رحم نخواهی کرد و جان‌داری را باقی نخواهی گذاشت؛ مردان، زنان، کودکان و نوزادان، گاوها، گوسفندان، شتران و الاغ‌ها، همه و همه را خواهی کشت.» (گارودی، ۱۳۶۹)

اسطوره قوم برگزیده

«ساکنان دنیا دو گونه‌اند: اسرائیل و دیگر ملت‌ها. در میان ملت‌های دنیا که مانند یک پیکربدان نگرسته می‌شود، اسرائیل، قوم برگزیده است.» (گارودی، به نقل از: تلمود، ۱۳۷۵: ۵۰) «خداوند از بین تمام مردم روی زمین، شما [یهودیان] را انتخاب کرده است تا برگزیدگان او باشید ... نه به دلیل بزرگ‌تر بودن شما از دیگر اقوام، بلکه چون شما را دوست داشت و می‌خواست عهد خود را که با پدران شما بسته بود، به جا آورد.» (سفر تثنیه، باب ۷، آیه ۸-۶) صهیونیست‌ها با استناد به این بخش‌های گزینش شده تورات، نژاد یهود را برتر از دیگران می‌دانند و اعتقاد دارند که خون یهودی خالص است و با هیچ یک از نژادهای دیگر آمیخته نشده است. آنها بر اساس شجره‌نامه‌ای ساختگی ادعا می‌کنند تمام یهودیان جهان امروزه از فرزندان یک نژاد واحدند و به طور جمعی به فرمان خدا و همراه ابراهیم به ارض موعود (کنعان) آمدند. سپس به مصر مهاجرت کردند و در آنجا به وسیله خدا از بردگی نجات یافتند. سرانجام، به رهبری یوشع، ارض موعود را تسخیر کردند و باز هم به دستور خدا، ساکنان بومی را نابود کردند و امپراتوری داوود را برپا ساختند. (گارودی، ۱۳۶۴)

بازنمایی

مفهوم «بازنمایی» در مطالعات رسانه‌ای جنبه محوری دارد و از طریق چارچوب‌های مفهومی و گفتمانی تولید معنا می‌کند. به این صورت که معنا از طریق نشانه‌ها به ویژه

۱. آموریان یعنی کسانی که در کوه مسکن دارند و نسبشان به کنعان بن نوح می‌رسد. در کتیبه‌های بابلی، همه سرزمین‌های باختری، شامل سوریه و کنعان، معروف بود به سرزمین آموریان.

۲. پرزیت‌ها سکنه کنعان که روستانشین محسوب می‌شدند.

۳. حویان از سلسله کنعان فرزند حام پسر نوح بودند.

۴. جرجاشیان، طایفه‌ای از کنعانیان که در بلاد شرقی دریای جلیل در اورشلیم سکونت داشتند.

۵. عمالقه، قبیله‌ای کوچ‌نشین که در کنار رود اردن سکونت داشتند.

زبان تولید می‌شود. از نظر استوارت هال،^۱ هیچ چیز معناداری خارج از گفتمان وجود ندارد و وظیفه مطالعات رسانه‌ای، تلاش برای شناخت سازوکاری است که معانی از طریق رویه‌ها و صورت‌بندی‌های گفتمانی تولید می‌شوند. از دیدگاه هال، ما جهان را از طریق بازنمایی می‌سازیم و بازسازی می‌کنیم. (مهدی‌زاده، ۱۳۸۷)

هال، رابطه بین سیاست و بازنمایی را بررسی می‌کند. از نظر او، هیچ چیزی معنی ثابت ندارد. با این حال، انسان‌ها معانی را می‌سازند. برخی امور، آشکارا نشان داده می‌شوند، در حالی که بسیاری از امور مسکوت می‌مانند و آنچه عیان می‌شود، به احتمال زیاد، به نفع افرادی خاص است. (معینی‌فر، ۱۳۸۸) در بازنمایی، سیاستی خاص وجود دارد و این سؤال‌ها مطرح می‌شوند که بازنمایی چه کسانی حاکم می‌شود؟ چه کسانی امکان بازنمایی حقیقت را دارند؟ چه کسانی باید به سکوت کشانده شوند تا این بازنمایی‌ها غالب شوند؟ (مهدی‌زاده، ۱۳۸۷)

با توجه به نظریه‌های مطرح شده می‌توان به چارچوب نظری تلفیقی رسید. همان‌طور که گفته شد، وعده‌ی سرزمین مقدس طبق خوانش صهیونیست‌ها از آیه‌های تورات، خطاب به فرزندان ابراهیم که همانا اسرائیلیان باشند، در نظر گرفته شده است، چنان‌که آنها ادعا می‌کنند مالک تمام فلسطین، جنوب لبنان، جنوب سوریه، اردن و صحرای سینا هستند. فرض ما بر این است که این فیلم قصد دارد با بازنمایی مثبت از اسطوره‌های صهیونیستی و بازنمایی منفی از مسلمانان، اسرائیل را سرزمین موعود، اسرائیلیان را قوم برگزیده و مسلمانان را زامبی یا آدم‌خوار معرفی کند.

روش‌شناسی

بنا بر تعریف تیلور و ویلیس، «بازنمایی»، واژه‌ای است که برای توصیف عمل چینش نشانه‌ها در کنار یکدیگر به منظور ایجاد مفاهیم انتزاعی قابل فهم و معنادار به کار می‌رود. در نتیجه، در کنار نظریه‌ی بازنمایی باید از روش تحلیل نشانه‌شناسی برای کشف معنای رسانه‌ای استفاده کنیم. (خانیک‌ی و ابوی، ۱۳۹۳)

نشانه‌شناسی، علم بررسی نشانه‌هاست که ابتدا، فردینان دو سوسور سوئیس در درس زبان‌شناسی عمومی مطرح کرد. نشانه‌شناسی نه تنها شامل مطالعه‌ی چیزهایی

1. Stuart Hall

است که در زندگی روزمره، «نشانه» می‌نامیم، بلکه مطالعه‌ی هر چیزی است که به چیز دیگری اشاره می‌کند. در علم نشانه‌شناسی، نشانه‌ها می‌توانند به شکل کلمات، تصاویر، اشارات و اشیا ظاهر شوند و بررسی آنها در نظام نشانه‌ای خاص خود، مثل یک رسانه یا ژانر امکان‌پذیر است و پرسش اصلی در بررسی نشانه‌شناسانه این است که معناها چگونه ساخته می‌شوند و واقعیت چه طور بازنمایی می‌شود. (چندلر، ۱۳۸۶)

به گفته‌ی سوسور، برای نشان دادن ماهیت مسئله‌ی نشانه‌شناسی، هیچ چیزی بهتر از مطالعه‌ی زبان نیست. وی زبان را مهم‌ترین نظام نشانه‌ای می‌داند. (همان: ۳۴) از نظر سوسور، این علم به مطالعه‌ی نشانه‌ها در فرهنگ و مطالعه‌ی فرهنگ به منزله‌ی نوعی زبان می‌پردازد. براساس این رهیافت، اشیا و اعمال فرهنگی، حامل معنا هستند و در واقع، آنها را نشانه یا زبان تلقی می‌کند و برای تحلیل آنها می‌توان از مفاهیم زبان‌شناسی استفاده کرد. (هال، ۱۳۹۱) در دوران معاصر، لویی یلمزف، گرماس، رولان بارت و کرسستین متز تحت تأثیر نشانه‌شناسی سوسور قرار داشتند. در این تحقیق، از میان این نشانه‌شناسان، به نظریه‌های رولان بارت، منتقد فرانسوی توجه و تأکید شده است. بارت در بسیاری از آثار خود از جمله *میشله* (۱۹۵۴)، *اسطوره‌شناسی‌ها* (۱۹۵۷)، *امپراتوری نشانه‌ها* (۱۹۷۰)، *درباره‌ی راسین* (۱۹۶۳) و *واس/زد* (۱۹۷۰) با نقدهای نشانه‌شناسی به تحلیل فرهنگ، تبلیغات، مد، پوشاک و دیگر مسائل مربوط به زندگی پرداخته است.

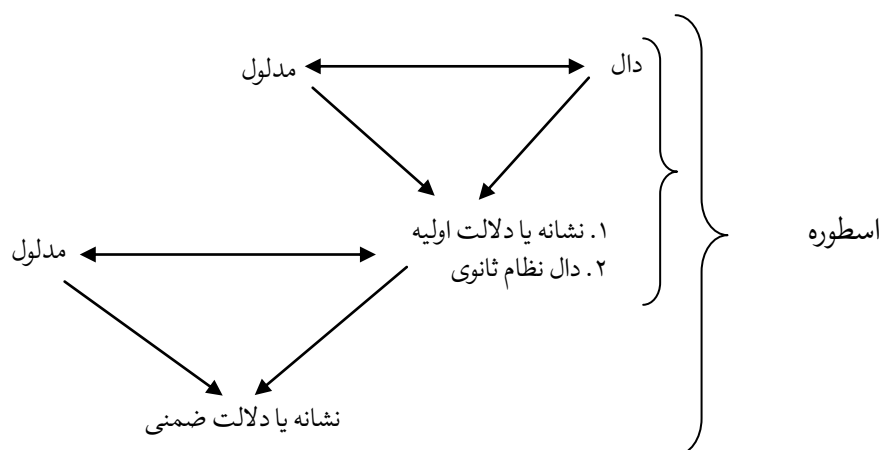
بارت در یکی از مقالاتش از کتاب *اسطوره‌شناسی‌ها* به مطالعه‌ی دنیای گشتی کج می‌پردازد و این پرسش را طرح می‌کند که معنای این رویداد چیست؟ در اصل، او این مسابقه را نوعی متن می‌داند که باید خوانده شود و آن را از طریق نشانه‌شناسی می‌توان تحلیل کرد. (همان) از دیدگاه او، کار نشانه‌شناسی، یافتن دلالت معنایی است و در یک اثر، نشانه‌هایی وجود دارند که خود را عین طبیعت جا می‌زنند و دارای انگیزش و قصد هستند. این نشانه‌ها همان اسطوره‌ها هستند. (بارت، ۱۳۷۵) بارت در شرح معنای اسطوره می‌گوید:

اسطوره نوعی گفتار است ... چنین گفتاری یک پیام است و به گفتار شفاهی محدود نمی‌شود و می‌تواند شامل شیوه‌هایی از نوشتار و بازنمایی‌ها، نه فقط گفتمان نوشتاری، بلکه همچنین عکاسی، سینما، گزارش، ورزش، نمایش و تبلیغات نیز باشد. تمام اینها در خدمت پشتیبانی از گفتار اسطوره‌ای قرار می‌گیرد ... بنابراین، زبان، گفتار و گفتمان و

جزآن که عبارت از هر واحد یا ترکیب معنایی باشد (اعم از کلامی و بصری)، حتی اشیا نیز اگر منظوری را برسانند، به گفتار بدل می شوند. . . . (بارت، ۱۳۸۰: ۸۷ - ۸۶)

بنابراین، هر چیزی می تواند به اسطوره تبدیل شود و پیامی داشته باشد و وظیفه‌ی نشانه‌شناس این است که این پیام را کشف کند. در نظام نشانه‌شناسی بارت سه مؤلفه وجود دارد: دال (واژه یا تصویر)، مدلول (مفهوم) و نشانه (دلالیت). بارت معتقد است که اسطوره، دلالت اولیه را می‌گیرد و آن را به دالی برای مدلول دوم بدل می‌کند. این نظام دوم دلالت جداگانه‌ای دارد که بارت آن را دلالت ضمنی می‌نامد و همین طورتا بی‌نهایت می‌توان پیش رفت و نظام نشانه‌شناسی n ام را تشکیل داد. بارت این نظام نشانه‌شناسی را از روی عکس یک جوان سیاه‌پوست یونیفورم‌پوش و در حال دادن سلام نظامی با چشمانی خیره به چین‌های سه رنگ (پرچم فرانسه) توضیح می‌دهد. در نظراو، دلالت یا نشانه‌ی اولیه، سربازی سیاه‌پوست است که به پرچم فرانسه سلام نظامی می‌دهد. دلالت ثانوی این است که فرانسه، امپراتوری بزرگی است و همه‌ی فرزندان آن با هر نژاد و رنگی، صادقانه زیر پرچم آن خدمت می‌کنند. البته وطن پرستی پرشور سیاه‌پوستی در حال خدمت را هم نشان می‌دهد. (هال، ۱۳۹۱)

الگوی نشانه‌شناسی بارت

این نگاه بارت به اسطوره با تحلیل متنی او از داستان کوتاه *س/زد* نوشته‌ی بالزاک یکی است. همان طور که در اسطوره‌شناسی، بارت معتقد است که زبان، گفتار و

گفتمان و جزآن، عبارت از هرواحد یا ترکیب معنایی (اعم از کلامی و بصری) نوعی متن است، در داستان اس/زد نیز تحلیل بارت مبتنی بر بخش کردن متن به واحدهای کوچک معنایی به نام لکسیا^۱ است که هدفش، کشف دلالت‌های ضمنی مستتر در آن است. آنچه واحدهای معنایی به وجود می‌آورند، انواع رمزگان‌هاست. (آلن، ۱۳۸۵) پنج رمزگان دخیل در روایت که بارت در تحلیل اس/زد به کار برده است، عبارتند از:

۱. رمزگان هرمنوتیک: ^۲ طرح و کشف معماها، تبیین یک پرسش و پاسخ آن و اینکه کسی می‌پرسد.

۲. رمزگان معناشناسانه: ^۳ دلالت‌های ضمنی درباره‌ی محیط، خصوصیات شخصیت‌ها یا کنش‌های آنها. (احمدی، ۱۳۷۲)

۳. رمزگان نمادین: ^۴ الگوهای تضاد و تقابل که در متن وجود دارند و به طور منظم تکرار می‌شوند.

۴. رمزگان کنشی: ^۵ کنش‌ها، رویدادها و اثرات آنها.

۵. رمزگان فرهنگی یا ارجاعی: ^۶ به انواع رمزگان‌های دانش یا شناختی اعم از روان‌شناسی، پزشکی و جامعه‌شناسی اشاره دارد که متن مدام به آنها رجوع می‌کند. (آلن، ۱۳۸۵) رمزگان فرهنگی سعی می‌کند تا باورهای مطرح شده را در متن، طبیعی و مطابق با عرف نشان دهد. عناصر و مؤلفه‌های رمزگان ارجاعی را می‌توان از اسطوره‌ها، ضرب‌المثل‌ها، کلیشه‌ها یا گفتمان‌های فنی خاص به دست آورد که بر مبنای دانش اجتماعی پیشینی شکل می‌گیرد. دو رمزگان هرمنوتیک و کنش‌ها، دو رمزگان روایی‌اند که عامل حرکت متن به جلو هستند و سه رمزگان ۲، ۳ و ۵ در این تحلیل اطلاعات پایه‌ای را برای متن فراهم می‌کنند. (گیویان و سروی، ۱۳۸۸: ۱۵)

واحد تحلیل در این بررسی، صحنه است که از لحاظ لغوی به معنای مکانی است که در آن، کنش رخ می‌دهد. معمولاً یک صحنه از تعدادی پلان تشکیل شده است که موضوع واحدی را بیان می‌کنند و زمان و مکان واحدی در آن وجود دارد. (خانیک و

1. Lexia
2. Code herméneutique
3. Code sémique
4. Code symbolique
5. Code proairétique
6. Code culturel ou référentiel

ابوی، ۱۳۹۳) در این بررسی، صحنه‌هایی از فیلم انتخاب شده که با مسلمانان، اسلام‌هراسی و اسطوره‌ی وعده‌ی سرزمین مقدس مرتبط است.

تحلیل یافته‌ها

فیلم «جنگ جهانی زد» (World War Z)

این فیلم محصول سال ۲۰۱۳ بر مبنای رمان *جنگ جهانی زد*، نوشته مکس بروکس^۱ ساخته شده است. متیو مایکل کارناهان،^۲ فیلم‌نامه‌نویس؛ مارک فورستر، کارگردان و ویلیام برادلی پیت، تهیه‌کننده و بازیگر اصلی است.

چکیده‌ی داستان فیلم

جری لین (براد پیت)، یکی از مأموران سابق سازمان ملل متحد است که همراه با همسرش، کارین و دودخترش در فیلادلفیا زندگی می‌کند. آنها صبح یک روز متوجه می‌شوند که مردم شهر دچار ویروسی شده‌اند که باعث شده است به دیگران حمله‌ور شوند، آنها را گاز بگیرند و گوشت تنشان را بخورند. به همین دلیل، جری و خانواده‌اش به نیوجرسی می‌گریزند و در آنجا یکی از دوستانش به نام تیری اوموتونی که معاون سازمان ملل متحد است، آنها را به یکی از کشتی‌های نیروی دریایی واقع در اقیانوس اطلس می‌برد. این بیماری در تمام جهان شایع شده است. جری از طرف سازمان ملل متحد مأمور می‌شود با دانشمندی به نام دکتر اندرو فسیچ برای پیدا کردن ریشه بیماری، ابتدا به کره رود. در آنجا مأمور سیا به نام دیویدسون برای حل مشکل، جاسوس موساد، یورگن وارمرن در اسرائیل را به او معرفی می‌کند. در نتیجه، او به کمک نظامی‌های ارتش از دست زامبی‌های کره فرار می‌کند و به اورشلیم می‌رود. زامبی‌ها به اورشلیم نیز حمله می‌کنند، ولی جری موفق می‌شود به کشفی مهم دست یابد. او متوجه می‌شود که زامبی‌ها به بیماران حمله نمی‌کنند. پس به مرکز تحقیقات در ولز می‌رود، ویروس یک بیماری را به خودش تزریق می‌کند تا فرضیه‌اش را امتحان کند و به نتیجه هم می‌رسد. سرانجام، در سراسر دنیا، ویروس انواع بیماری‌ها پخش می‌شود تا کسی مبادا زامبی شود. صحنه منتخب ۱ / محل وقوع: کمپ همفریس کره جنوبی / زمان: شب

1. Max Brooks
2. Matthew Michael Carnahan

جری به کمک افسران ارتش امریکا وارد کمپ همفریس می‌شود. اولین نما از این افسران، آنان را آدم‌هایی با اعتماد به نفس، باجذبه و قدرتمند نشان می‌دهد. در داخل کمپ، مردی در یک سلول انفرادی به سر می‌برد. آن‌طور که افسران می‌گویند، مرد ناشناس، جاسوس سیا بوده و به اتهام فروختن سلاح به کره شمالی دستگیر شده است. نمای دور از جاسوس سیا که زیر لب ناله می‌کند و پاهایش می‌لرزد، برش می‌خورد به نمای نزدیک شدن جری که به سمت او می‌رود. جری روی یک نیمکت آهنی می‌نشیند و از او می‌پرسد: چرا به کره‌ی شمالی اسلحه می‌فروختی؟ / برش به نمای جاسوس سیا که می‌گوید: چرا نفروشم؟ / برش به نمای جری: برای زنده ماندن؟ با استفاده از اسلحه‌های تو؟ / برش به نمای جاسوس سیا: اسلحه‌ها به درد می‌خورن، آن‌ها تأثیرگذارن. / برش به نمای جری: چه طور به درد می‌خورن؟ / برش به نمای تمام‌قد از جاسوس سیا که با دستش، دندان پیشین خود را می‌کند. خون‌های داخل دهانش را بیرون می‌ریزد و دور دهانش را با دستمال پاک می‌کند. دندان را کنار ۱۶ دندان دیگرش روی میز قرار می‌دهد که با نمای خیلی نزدیک دیده می‌شوند. سپس می‌گوید: آنها (کره شمالی) ۲۳ میلیون نفر زامبی را از پا درآورده‌اند در کمتر از ۲۴ ساعت. بزرگ‌ترین شاهکار مهندسی اجتماعی - تاریخی. ماهرانه است. نه دندونی، نه گاز گرفتنی، نه شیوع وسیعی. / برش به نمای جری که می‌گوید: مزخرفه. / او برمی‌خیزد و قصد رفتن می‌کند. / برش به نمای نزدیک از جاسوس سیا که لابه‌لای صحبتش به اسرائیل اشاره می‌کند و می‌گوید: چرا اسرائیل داره پیروز می‌شه؟ / (موسیقی زیر صدای ملایم به کمک تصویر می‌آید) / برش به نمای نیمه نزدیک از جری که تمام‌قد به طرف مرد برمی‌گردد و بلافاصله می‌گوید: اسرائیل چه طور داره پیروز می‌شه؟ / جاسوس سیا می‌گوید: آنها (اسرائیل) تمام کشورشون را مهر و موم کردن و بستن، روزها قبل از آنکه زامبی‌ها به آدم‌ها حمله کنند. / جری می‌گوید: مردم دو هزار سال است که دارن آنجا دیوار می‌سازن. / جاسوس سیا می‌گوید: درسته، آره، ولی تموم شده. تمام اون هزاران سال کار تموم شده، یک هفته پیش تموم شده، همه چیز بستگی به زمان‌بندی بی‌عیب و نقص داره. / برش به نمای نزدیک از چهره‌ی جاسوس سیا (موسیقی زیر صدا بلندتر پخش می‌شود). او می‌گوید: دنبال جوابی؟ یورگن وارمبِرُن! مردی که در اورشلیم می‌تونی اون رو ببینی. / جری در همان شب با پوشش افسران امریکایی به اورشلیم می‌رود که سرانجام نیز به وسیله‌ی

حمله‌ی زامبی‌های کره جنوبی کشته می‌شوند.

هرمنوتیک	- چرا مرد ناشناس بعد از عملکرد کره شمالی در مورد زامبی‌ها به اسرائیل اشاره می‌کند؟ - چرا از دو هزار سال پیش، اسرائیل شروع به ساختن دیوار دور تا دور کشورش می‌کند و این کار درست قبل از حمله‌ی زامبی‌ها به پایان می‌رسد؟ - آیا با این کار بزامبی‌ها پیروز می‌شود؟ یورگن وارمیرن کیست؟ - آیا یورگن وارمیرن در اورشلیم یک اسرائیلی است؟ - چرا جاسوس سیا جواب همه چیز را نزد او می‌داند؟ - آیا کره با کشیدن دندان مبتلایان در عرض ۲۴ ساعت، زامبی‌ها را دفع می‌کند؟
ضمنی	- صحنه کندن دندان با دست و آن هم با سختی و درد شدید به عملکرد وحشیانه و بدوی کره شمالی اشاره دارد. - منصرف شدن جری، مأمور سازمان ملل متحد از رفتن به محض شنیدن صحبت جاسوس سیا در مورد اسرائیل و هنگام نام بردن از یورگن وارمیرن (با نمای خیلی نزدیک از جاسوس سیا و همراه موسیقی با صدای بلند) به اهمیت اسرائیل نزد همه (سازمان ملل متحد، نماینده‌ی تمام ملت‌های جهان است) و فوق‌العاده بودن عملکردش اشاره دارد.
نمادین	اسرائیل/کره شمالی - زیونیسیم/زامبی - دو هزار سال/۲۴ ساعت - دوراندیش/کوته‌فکر - باهوش/عقب‌افتاده
کنشی	انتظار داریم که در اسرائیل و در شهر اورشلیم، مشکلات به دست وارمیرن حل شود.
ارجاعی	- ارجاع به اسطوره‌ی قوم برگزیده دارد که به خاطر این عقیده‌ی نژادپرستانه، یهودیان از هزاران سال پیش در پشت حصارها پناه می‌گرفتند. ساختن دیوار حائل، قدمت تاریخی دارد و در تورات هم آمده است. - ارجاع به هوشمندی و دوراندیشی اسرائیل - ارجاع به بدوی بودن و عقب‌ماندگی شرق (کره شمالی)

این صحنه با ارجاع به اقدامات وحشیانه و بدوی کره شمالی در برابر مبتلایان به زامبی و برعکس، اقدام خردمندانه و قدمت دار اسرائیل سعی دارد این دورا در تقابل با یکدیگر قرار دهد. کره شمالی دندان ۲۳ میلیون نفر از مردم خود را می‌کشد تا آنها در صورت زامبی شدن هم جرئت گاز گرفتن نداشته باشند. در عوض، اسرائیل برای نجات و مصونیت مردمش دیوارهایی بلند می‌سازد.

این صحنه به اسطوره‌ی قوم برگزیده نیز ارجاع دارد و می‌خواهد نشان دهد مردم اسرائیل انسان‌هایی برگزیده هستند که علاوه بر تدبیر، از آینده‌نگری ژرفی برخوردارند. توجه مأمور سازمان ملل متحد به صحبت جاسوس سیا در مورد پیروزی اسرائیل در برابر زامبی‌ها، اقدام سریع وی برای رسیدن به اورشلیم و کشته شدن تقریباً تمامی افسران امریکایی برای رساندن جری به اورشلیم، بر تأیید و استثنایی انگاشتن اسرائیل از سوی سازمان ملل متحد (که نماینده‌ی بسیاری از کشورهای جهان است) و البته در رأس آنها امریکا دلالت دارد. همچنین ساختن دیوار حائل به دست اسرائیلیان از دو هزار سال پیش، کاری عاقلانه بوده است؛ زیرا نتیجه‌ی کار خود را در این زمان می‌بینند که

زامبی‌ها هجوم می‌آورند. در متون توراتی نیز به این دیوارها اشاره شده است، در کتاب تثنیه باب ۲۸ آمده است: «اما اگر از خداوند، خدایتان اطاعت نکنید ... خداوند، قومی را بر سر شما فرود می‌آورد... آنها همه‌ی شهرهای سرزمینی را که خداوند به شما می‌دهد، محاصره می‌کنند تا دیوارهای محکم و بلند آنها که گمان می‌کردید شما در پناه آنها مصون و محفوظید، فروریزند». برخلاف صحنه‌ی مورد نظر از فیلم که القا می‌کند اسرائیل با ساختن دیوار پیروز شده است، این آیه اشاره می‌کند که در صورت نافرمانی از خدا، دیوارهای حائل نیز کمکی برای اسرائیل نخواهند بود و قومی دیگر بر آنها مسلط خواهد شد.

برنارد لازار، منتقد ادبی و روزنامه‌نگار فرانسوی در کتابش با عنوان *یهودستیزی، سرگذشت و انگیزه‌هایش* که در بحبوحه ماجرای دریفوس منتشر شده بود، اعلام می‌دارد که یهودی به دلیل عقیده‌ی خود برتری‌اش همیشه در پشت حصارها پناه می‌گیرد و در طول قرن‌ها با تکیه بر افراطی‌ترین تعبیرات از تورات، خود را شخصیت استثنایی می‌داند: «یهودی از کمال تورات به خود می‌بالد و خویشتن را تافته جدا بافته و بالاتر از ملت‌های دیگر می‌شمرد». (گارودی، ۱۳۶۴: ۱۹) لازار در کتاب دیگر خود با نام *علیه یهودستیزی* می‌نویسد که در طول تاریخ، یهودی، موجودی غیر اجتماعی بوده است. کاهنان واپس‌گرای یهودی سعی می‌کردند اسرائیل را از جامعه‌ی ملل دیگر جدا سازند، یهودیان را به مطالعه تورات محدود کنند و کسانی را که کتاب‌هایی غیر از تورات و تلمود می‌خواندند، تکفیر کنند. همچنین نمی‌خواستند که یهودیان به طور مستقیم به تفاسیر دینی دست پیدا کنند. به همین دلیل، ترجمه تورات را ممنوع اعلام کردند. (همان) بنابراین، طبق الگوی نشانه‌شناسی بارت، اگر مدلول ساختن دیوار حائل از دو هزار سال پیش، محافظت و مصونیت باشد، عقیده‌ی خود برتری‌ی و انزواطلبی یهودیان، نشانه یا دلالت اولیه خواهد بود.

صحنه منتخب ۲ / محل وقوع: اورشلیم / زمان: روز

هواپیمای جری در اورشلیم به زمین می‌نشیند. / در نمای کلی، شهر، آرام و زیبا نشان داده می‌شود. پرچم اسرائیل در نور آفتاب و در جریان باد خودنمایی می‌کند. شهر با وجود سربازان و تجهیزات نظامی اسرائیلی‌ها در امان است. جری به سراغ یورگن وارمبرن، افسر موساد می‌رود. او به دنبال راه حل برای دفع زامبی‌هاست؛ زیرا تنها جایی که زامبی‌ها

نتوانستند حمله کنند، اسرائیل است. / برش به نمایی متوسط از جری که می پرسد: اسرائیل از کجا می دانست؟ / افسر موساد، اطلاعاتی پنهانی را با جزئیات در مورد جری می گوید. جری سؤال خود را تکرار می کند. / برش به نمای افسر موساد که می گوید: ما یک اطلاعیه رسمی از سرهنگی هندی دریافت کردیم که با «رکشاشا» مبارزه می کند. ترجمه ی این کلمه، «زامبی» یا «مرده ی متحرک» می شود. / برش به نمای جری که می گوید: چه طور افسر درجه ی یک موساد، یورگن ورمبارن به خاطر دریافت یک اطلاعیه از وجود زامبی، دیوار رو ساخته؟ / برش به نمای افسر موساد و جری که در ماشین در حال حرکت هستند. افسر موساد می گوید: در سال ۱۹۳۰، یهودیان باور نمی کردند که به اردوگاه کار اجباری فرستاده می شوند. در سال ۱۹۷۲ در بازی المپیک آلمان، باور نمی کردیم که قتل عام می شویم. قبل از سال ۱۹۷۳ وقتی عرب ها را دیدیم، فکر نمی کردیم تهدیدی برای ما باشند. یک ماه بعد، عرب ها به ما حمله کردند. بنابراین، تصمیم گرفتیم که تغییر ایجاد کنیم. / برش به نمای جری و افسر موساد که در بالکن ساختمانی روبه روی دروازه ها یا همان دیوارهای حائل قرار می گیرند و مردم را تماشا می کنند. در نمای کلی، مردمی نشان داده می شوند که بیشترشان مسلمان هستند و سربازان اسرائیلی به آنها پناه می دهند. اتوبوس های آنها یکی یکی وارد شهر می شوند و اسرائیلی ها آنها را بازرسی می کنند. / برش به نمای جری که می پرسد: چرا اسرائیل اجازه ورود به آنها می دهد؟ / افسر می گوید: هر چه جان آدم های بیشتری را نجات بدهی، با زامبی کمتری باید مبارزه کنی. / در نمای کلی دیگری در همان مکان، فلسطینی ها در کنار اسرائیلی ها نشان داده می شوند. یهودیان به عبادت مشغولند و در کنار آنها مسلمانان نیز نماز می خوانند. فلسطینی ها پرچم خود را در دست دارند و همراه اسرائیلی ها شادی می کنند. / برش به نمای آن طرف دیوارها، زامبی ها در گوشه و کنار دیده می شوند و نیروهای اسرائیلی که بر فراز آنها (با هلی کوپتر) مراقب همه چیز هستند. / برش به نمای کلی از داخل شهر، همه چیز آرام است. همه خوش حالی می کنند، دست می زنند و آواز دسته جمعی می خوانند. / برش به نمای نزدیک از دختری مسلمان و محجبه که بلندگو به دست می گیرد تا برای این جشن آواز بخواند. سوت بلندگو به صدا در می آید و دختر شروع به آواز خواندن می کند. / برش به نمای آن طرف دیوارهای حائل. زامبی ها تحریک می شوند و به سمت صدای دختر توجه می کنند. آن ها در پشت دیوارها

تلی از زامبی درست می‌کنند و سعی دارند از دیوار عبور کنند و به داخل شهر بیایند. /
برش به نمای داخل شهر. زامبی‌ها از بالای دیوار، خود را به پایین پرت می‌کنند. همه
وحشت زده و در حال فرار هستند. آرامش شهر به هم می‌خورد و خرابی به بار می‌آید.

- در ملاقات بین جری و افسر موساد چه اطلاعاتی رد و بدل می‌شود؟ - آیا اسرائیل تنها مکان امن در جهان برای پناه گرفتن بود؟ - اسرائیل از کجا می‌دانست زامبی‌ها حمله می‌کنند که دیوارهای حائل ساخت - افسر موساد (اسرائیل) از تکرار چه رخدادهایی خاطره‌ی تلخ دارد؟ راه حل او چیست؟ رفع تعلیق: او از اردوگاه‌های کار اجباری در سال ۱۹۳۰، قتل عام یهودیان در المپیک آلمان و حمله‌ی عرب‌ها در سال ۱۹۷۳ تجربه‌ی تلخ داشت. بنابراین، اسرائیل دیوار ساخت. اسرائیل به دنبال تغییر است. - چرا اسرائیل اجازه می‌دهد تا مسلمانان فلسطینی سالم داخل شهر شوند؟ - چرا اتوبوس‌های مسلمانان سالم را اسرائیلی‌ها با ردیاب بمب بازرسی می‌کنند؟ آیا مسلمانان سالم قصد عملیات تروریستی دارند؟ - آیا امنیت و اتحاد بین مسلمانان سالم و یهودیان دوام پیدا می‌کند؟ - دختر محجبه کیست؟ آواز خواندن او چه پی‌آمدی دارد؟ رفع تعلیق: او یک فلسطینی مسلمان سالم است. آواز او زامبی‌ها را تحریک می‌کند و حمله‌ی آنها را در پی دارد. - زامبی‌ها که هستند و چه قصدی دارند؟ رفع تعلیق: زامبی‌ها در پشت دیوارها خانه و کاشانه دارند و زندگی می‌کنند. بنابراین، آنها همان فلسطینیان مسلمان بیمار هستند که خارج از اورشلیم به سر می‌برند. آنها قصد دارند فرد سالم را گاز بگیرند تا بیماری خود را انتقال دهند، ولی به بیماران در حال مرگ کاری ندارند. - فلسطینیان سالم داخل شهر و فلسطینیان بیمار بیرون از شهر (دیوارها) چه تفاوتی با هم دارند؟	هرمنوتیک
- سازمان موساد توان اطلاعاتی بسیار بالایی دارد. آنها همه چیز را در مورد مأمور سازمان ملل متحد می‌دانند. - اسرائیلیان دارای روحیه‌ی انسان دوستی هستند و مسلمانان فلسطینی سالم را به داخل شهر خود راه می‌دهند و حمایت می‌کنند. بنابراین، آنها خیرخواه و منجی هستند. - مسلمانان سالم در هر شرایطی (پناه دادن به آنها) باید بازرسی شوند؛ چون از نظر اسرائیلی‌ها، تروریست و شرور هستند. - مسلمانان سالم برای نجات یافتن از بیماری زامبی به دشمن دیرینه‌ی خود یعنی اسرائیل پناه می‌برند. بنابراین، آنها افرادی منفعت طلب و ضعیف هستند. - زامبی‌ها یا فلسطینیان بیمار بیرون از اورشلیم مانند آدم‌خوارها هستند؛ وحشی و خون‌خوارند و جنون دارند. آنها اصرار دارند بیماری خود را انتقال دهند. بنابراین، افرادی بدخواه هستند.	ضمنی

نمادین	- اسرائیلی/فلسطینی سالم - یهودی/مسلمان - خیرخواه/شرور - منجی/ضعیف - انسان دوست/منفعت طلب - قربانی تروریسم/تروریست - اسرائیلی/فلسطینی بیمار - زیونیسم/زامبی - یهودی/مسلمان - خیرخواه/بدخواه - عاقل/مجنون - آرامش/وحشت - صلح طلب/تندرو
کنشی	انتظار داریم آوازه خوانی دختر محجبه پی آمدهایی داشته باشد.
ارجاعی فرهنگی	- ارجاع به اسطوره‌ی سرزمین موعود - ارجاع به اسطوره‌ی قوم برگزیده - ارجاع به پدیده‌ی یهودستیزی و انگاره‌ی مظلومیت یهود - ارجاع به جنگ جهانی دوم و تقابل یهود و نازی - ارجاع به تقابل یهودیان و عرب‌ها - ارجاع به روحیه‌ی نوع دوستی و توان بالای عملیاتی و اطلاعاتی اسرائیلیان - ارجاع به بی‌ارادگی، جنون، تندروی، خشونت طلبی و خطرناک بودن مسلمانان زامبی (اسلام‌هراسی) - ارجاع به ناگزیر بودن جنگ بین مسلمانان و یهودیان

آن طور که از ابتدای فیلم نشان داده می‌شود، تمام کشورهای جهان درگیر بیماری زامبی می‌شوند، حتی امریکا. تنها کشوری که می‌تواند از حمله‌ی زامبی جلوگیری کند، اسرائیل است. اسرائیل با ساختن دیوارهای حائل و ایجاد امنیت به وسیله‌ی سربازانش براین کار فایق آمده است. بنابراین، بعد از آلودگی تمام کشورها، امنیت و آرامش در شهر اورشلیم، در بدو ورود جری به آن جا نشانه‌ی آن است که سرزمین اسرائیل تنها مکان امن در جهان است که هنوز زامبی نتوانسته است به آن حمله کند. به نظر بارت، اسطوره، این تصویر را به سطحی ثانوی می‌کشانند و نشانه را به دالی برای یک مدلول دیگر و بنابراین، یک نشانه‌ی دیگر بدل می‌کند. بنابراین، دلالت ضمنی یا نشانه‌ی ثانوی این تصویر آن است که اسرائیل امن همان سرزمین وعده داده شده از سوی خدا به قوم یهود است؛ چرا که به دلیل وجود قوم برگزیده‌ی یهود، دستی مافوق بشران را از بلایا حفظ می‌کند.

اقدام هوشمندانه‌ی اسرائیل یعنی ساختن دیوار حائل که از دو هزار سال پیش، شروع و هنگام حمله‌ی زامبی‌ها تمام شده است، درخواست کمک فکری و عملی سازمان ملل متحد از اسرائیل، مقدم بودن موقعیت جغرافیایی افسر موساد (در راه رفتن و ایستادن) از مأمور سازمان ملل متحد در تمام نماها، نشانه‌ی تسلط و برتری افسر موساد (اسرائیل) بر مأمور سازمان ملل متحد (نماینده‌ی تمام کشورهای جهان) است. در صحنه‌ی مورد نظر، برتری و تسلط، دالی است برای یک نشانه‌ی دیگر یعنی انتخاب اسرائیل به عنوان منجی برای یاری‌رسانی فکری و عملی به تمام کشورهای جهان. در مقابل برتری اسرائیل و

امریکا (مأمور سازمان ملل متحد که در آخر به کمک اسرائیل موفق می‌شود راه حل را پیدا کند، امریکایی است؛ جاسوس سیا که فرد منجی را به جری معرفی می‌کند، امریکایی است)، کشورهای فلسطین و کره شمالی که در این فیلم مطرح هستند، کشورهای عقب افتاده و بدوی به حساب می‌آیند.

همان طور که در مباحث نظری گفته شد، نشانه‌ی نظام اول به دال نظام دوم بدل می‌شود و به همین شکل تا بی‌نهایت می‌توان پیش رفت و نظام نشانه‌شناسی مرتبه‌ی n را مشخص کرد. (خانیک‌ی و ابوی، ۱۳۹۳) بنابراین، منجی بودن اسرائیل و امریکا دالی برای نشانه‌ی دیگر است. این نشانه، موجه جلوه دادن فتوحات استعماری به وسیله‌ی این دو کشور بر ترو منجی است، از جمله مداخله‌ی نظامی امریکا در کشورهای خاورمیانه به بهانه‌ی حقوق بشر و جنایات اسرائیل در فلسطین اشغالی.

گارودی در کتاب خود در این مورد می‌گوید که اصولاً مفهوم «نژاد برتر» یک بدعت اروپایی در قرن ۱۹ است و کنت دوگوبینو با نوشتن کتاب بررسی درباره نابرابری نژادهای انسانی در سال ۱۸۵۳ از پایه‌گذاران این بدعت است. البته در قرن ۱۸ نیز با تحقیقات فردی به نام بوفون، «نژاد سفید» به عنوان نژاد اصیل انسانی مطرح شد که مثل همیشه اکثریت این نژاد در اروپا ساکن بودند و بدین ترتیب، غیراروپاییان، افراد بدوی تلقی می‌شدند. در حقیقت، این کار، دست‌آویزی برای توجیه فتوحات استعماری به وسیله سفیدپوستان بود. این رسالت بردوش آنها گذاشته شد تا عقب افتادگی را از میان ببرند و ترقی را برای کشورهای عقب افتاده به ارمغان بیاورند! (گارودی، ۱۳۶۴)

یادآوری مأمور موساد از اردوگاه‌های کار اجباری در سال ۱۹۳۰، قتل عام یهودیان در المپیک آلمان و حمله‌ی عرب‌ها در سال ۱۹۷۳ بر مظلوم‌نمایی یهود و پدیده‌ی یهودستیزی دلالت دارد. به نظر گارودی، در اصل، هدف یهودستیزی، برانگیختن حس ناسیونالیستی یهودیان جهان و مظلوم‌نمایی در برابر افکار عمومی است. در واقع، این پدیده صرفاً پوششی برای توجیه وجود صهیونیسم سیاسی بود؛ چراکه یهودستیزی هم یهودیان سراسر جهان را برای مهاجرت به سرزمین مقدس برمی‌انگیخت و هم تأیید افکار عمومی را برای ایجاد یک دولت مستقل اسرائیلی به دست می‌آورد. از طرف دیگر، منظور از اغراق و مستثنا کردن کشتار یهودیان آن است که با یادآوری آن، همه چیز برای اسرائیل مجاز شمرده شود، از کشتار مردم در صبرا و شتیلا گرفته تا اشغال لبنان و امروزه

محاصره‌ی غزه. (گارودی، ۱۳۶۹)

همان طور که گفته شد، زامبی‌های پشت دیوارهای حائل همان فلسطینیان مسلمان هستند. دیوارها در فیلم عینا همان دیوارهای حائل است که هم اکنون در بیت المقدس ساخته شده‌اند. در نتیجه، کسانی که پشت دیوارها زامبی شدند، همان مسلمانان فلسطینی (بیمار) هستند. البته اینها کمی با مسلمانانی که در داخل شهر هستند، فرق دارند. در داخل شهر، مسلمانان (سالم) کناریهودیان نماز می‌خوانند و پرچم خود را دارند. آنها چفیه‌هایی با رنگ سیاه برگردن دارند که نماد جنبش فتح^۱ است و موافق صلح با اسرائیل هستند. (رائفی‌پور، ۱۳۹۳) در واقع، مسلمان بودن در چارچوب قوانین اسرائیلی تعریف می‌شود، مانند مسلمانانی که در فیلم *اسم من، خان* نشان داده می‌شود. چنین فردی از لحاظ عقلی، معلول است (نماد مسلمان) و به واشینگتن می‌رود تا به رئیس جمهوری بگوید که او مسلمان است، ولی تروریست نیست؛ همچنین نماز می‌خواند و به دیگران کمک می‌کند، اما استکبارستیز نیست. در پایان فیلم *اسم من، خان* می‌بینیم رهبران جوامع اسلامی که به دفاع از مرز و بوم و آرمان‌های اسلامی حکم می‌دهند، همان شیطان و سوسه‌گری هستند که ابراهیم، هاجرو اسماعیل، هرسه به او سنگ زدند. در مقابل، مسلمانان خارج از شهر دچار بیماری زامبی هستند.

طبق آیین و سنت و دو^۲ در کشور هائیتی،^۳ زامبی، فردی است که یک کاهن به وسیله‌ی مخدر قوی، قدرت جسمانی او را می‌گیرد، به طوری که فرد دچار رخوت و بی‌حالی می‌گردد. فرد به ظاهر مرده به خاک سپرده می‌شود. کمتر از ۲۴ ساعت بعد، کاهن جادوگر جسد فرد را از خاک بیرون می‌آورد و با خواندن وردهای مخصوص، او را زنده می‌کند. فردای آن روز، کاهن به وسیله‌ی پادزهری، زهر را از بدن وی بیرون می‌کشد که باعث می‌شود رخوت و کسلی در وجود فرد از بین برود. بعد از آن، دوباره دارویی هیپنوتیزم‌کننده به او می‌خوراند که باعث می‌شود فرد، اسیر و برده‌ی کاهن جادوگر شود. (Marie Pelte, 2013 - Jean) در فرهنگ لغت فرانسوی نیز «زامبی» به موجودی اطلاق می‌شود که هیچ گونه اختیاری ندارد، مانند یک عروسک. از طرف دیگر، افسانه‌ی زامبی،

۱. مهم‌ترین سازمان سیاسی و نظامی فلسطینی است که در سال ۱۹۵۹، یاسر عرفات و خلیل الوزير بنیان گذاشتند و رویکردی ناسیونالیستی و تا حدی سوسیالیستی دارد و خواهان نابودی اسرائیل نیست.

2. vaudou
3. Haïti

مستعمره بودن کشور هاییتی را تحت یوغ کشورهای اروپایی و نیز وحشت بردگی را در سرزمین‌های آفریقایی به تصویر می‌کشد. (Hecquet, 2013)

در نتیجه، طبق تعاریف بالا، زامبی موجود در این فیلم، فردی است که مخدر قوی یعنی همان دین اسلام به او تزریق شده است. بنابراین، او قدرت و اختیار ندارد و به نوعی هیپنوتیزم شده است. او اسیر و برده شده و مانند عروسک خیمه شب بازی عمل می‌کند. این فیلم درصدد بازنمایی بیمار بودن مسلمان استکبارستیزی یا مخالف اسرائیل است؛ همان مسلمانانی که در پشت دیوارها زامبی شدند. در عوض، مسلمانی که به اسرائیلیان پناه می‌آورد و به اورشلیم می‌رود، تا حدودی سالم است. همان طور که دیده می‌شود، او می‌تواند نماز جماعت بخواند و پرچم فلسطین را هم برافرازد، ولی همه‌ی این موارد زیر سلطه‌ی اسرائیل امکان پذیر است؛ زیرا اتوبوس‌های مسلمانان هنگام ورود به اورشلیم بازرسی می‌شوند و این نشانه‌ی سلطه‌ی اسرائیل بر مسلمانان سالم است.

نتیجه‌گیری

این فیلم سعی دارد اسرائیلیان و حامی آنها، امریکا را برتر جلوه دهد و زامبی‌گری یا خشونت طلبی، وحشی‌گری و بی‌ارادگی را همانند بیماری مسری در وجود مسلمانان نشان دهد. در صحنه‌ی منتخب ۲ فیلم «جنگ جهانی زد» که از اهمیت بسیار بالایی برخوردار است و تمام سرنخ‌ها در آن صحنه وجود دارد، زامبی یک فلسطینی مسلمان است. (زامبی در صحنه‌های دیگر فیلم نیز می‌تواند مسلمان باشد؛ زیرا اسلام در بسیاری از کشورهای جهان گسترش پیدا کرده است.)

دین اسلام، اظهار برتری، فخرفروشی و تسلط بر دیگران را نکوهش کرده است و استکبار را مختص کفر و شرک و نفاق دانسته و این خصلت و صفت شیطانی و نفسانی را در همه اعصاب به دشمنان و مخالفان اسلام تعمیم داده است. در نتیجه، مستکبران جهان مثل امریکا و اسرائیل با این دین مخالفت می‌ورزند و برای خدشه دار کردن آن از هر وسیله‌ای استفاده می‌کنند. به همین دلیل، هالیوود که ماهیتی سیاسی دارد و در راستای منافع قدرت امریکا و اسرائیل عمل می‌کند، اسلام‌هراسی را ترویج می‌کند. در فیلم‌های هالیوودی پس از حادثه‌ی ۱۱ سپتامبر، زامبی‌گری نیز در راستای اسلام‌هراسی، ترویج می‌گردد و در نتیجه، مسلمانان، افرادی تروریست و وحشی بازنمایی می‌شوند. در

این صورت، به تماشاگر القا می‌شود که اسرائیل حق دارد زامبی‌ها را بکشد، به ویژه اگر آن زامبی‌ها مسلمان هم باشند.

این فیلم با کلیشه‌سازی منفی از مسلمانان سعی در القای اسلام‌هراسی دارد و در عوض، امنیت در اسرائیل بعد از شیوع بیماری در سراسر جهان، نشانه‌ی فوق‌العاده بودن سرزمین اسرائیل و مردم آن است. گفتمان‌های طبیعی‌سازی چنان عمل می‌کنند که نابرابری‌های طبقاتی، نژادی و جنسیتی به صورت عادی بازنمایی می‌شوند. در نتیجه، هرگونه واکنش در قبال مسلمانان، طبیعی جلوه می‌کند و مجاز است. بدین وسیله، با ساختن چنین فیلم‌هایی، جنایت‌های اسرائیل در قبال مردم فلسطین، طبیعی جلوه می‌کند و افکار عمومی را تحت تأثیر قرار می‌دهد به طوری که جامعه‌ی بین‌الملل در برابر این اقدامات سکوت می‌کند و حتی برای کمک‌رسانی به فلسطینیان عملی انجام نمی‌دهد.

در چنین شرایطی، در درجه‌ی اول، وظیفه‌ی دولت‌های اسلامی متعهد در قبال این تبلیغات وسیع، جدی گرفتن جنگ نرم است. این دولت‌ها با ساخت فیلم‌هایی در مورد دین اسلام و معرفی و شناساندن صحیح آن به مردم جهان، ترجمه‌ی محصولات فرهنگی اسلامی به تمام زبان‌های زنده‌ی دنیا و تلاش برای ایجاد وحدت و دوستی بین کشورهای شیعه‌نشین و سنی‌مذهب از طریق توافقی‌های فرهنگی، سیاسی، اقتصادی و مذهبی می‌توانند گام‌های عملی در این زمینه بردارند. مسلمانان جهان نیز به صورت فردی می‌توانند نقش عظیمی در اشاعه‌ی فرهنگ اسلامی داشته باشند. مسلمانان شیعه و سنی علاوه بر تهذیب نفس خود، در موسم حج واجب در مکه‌ی مکرمه می‌توانند با حسن خلق و رفتار پسندیده مانند پیشوای مشترک خود، پیامبر اکرم (ص)، وحدت بین یکدیگر را حفظ کنند و در جذب دل‌های موافق بکوشند.

منابع

- آلن، گراهام (۱۳۸۵). *رولان بارت*، ترجمه: پیام یزدان جو، تهران: نشر مرکز.
- احمدی، بابک (۱۳۷۲). *ساختار و تأویل متن*، تهران: نشر مرکز.
- بارت، رولان (۱۳۷۵). *اسطوره امروز*، ترجمه: شیرین دخت دقیقیان، تهران: نشر مرکز.
- _____ (۱۳۸۰). *«اسطوره در زمان حاضر»*، ترجمه: یوسف اباذری، فصل نامه ارغنون، شماره ۱۸.
- چندلر، دانیل (۱۳۸۶). *مبانی نشانه‌شناسی*، ترجمه: مهدی پارسا، تهران: سوره مهر.
- حسین‌زاده، علی حسین و ایمان ممبینی (۱۳۹۲). «*عوامل اجتماعی مؤثر بر میزان باورپذیری کلیشه‌های جنسیتی در دو سپهر عمومی و خصوصی*»، فصل نامه تخصصی علوم اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شوشتر، سال هفتم، شماره ۲۰.
- خانیکی، هادی و سمانه ابوی (۱۳۹۳). «*بازنمایی جوان در سینمای عامه پسند: مقایسه تطبیقی دو دوره اصلاحات و اصول‌گرایی*»، فصل نامه جامعه‌شناسی تاریخی، دوره ششم، شماره ۲.
- صفاتاج، مجید (۱۳۸۸). *سینمای سلطه*، تهران: انتشارات سفیر اردهال.
- گارودی، روزه (۱۳۷۵). *اسطوره‌های بنیادگذار سیاست اسرائیلی*، ترجمه: مجید شریف، تهران: مؤسسه فرهنگی رسا.
- _____ (۱۳۶۹). *پرونده اسرائیل و صهیونیسم سیاسی*، ترجمه: نسرين حکمی، تهران: انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.
- _____ (۱۳۶۴). *ماجرای اسرائیل: صهیونیسم سیاسی*، ترجمه: منوچهر بیات مختاری، مشهد: انتشارات آستان قدس رضوی.
- _____ (۱۳۶۳). *هشدار به زندگان*، ترجمه: علی اکبر کسمایی، تهران: انتشارات هاشمی.
- گیویان، عبدالله و محمد سروی زرگر (۱۳۸۸). «*بازنمایی ایران در سینمای هالیوود*»، فصل نامه تحقیقات فرهنگی، دوره دوم، شماره ۸.
- فرج‌نژاد، محمد حسین (۱۳۸۸). *اسطوره‌های بنیان‌گذار صهیونیستی در سینما*، تهران: مرکز پژوهش‌های اسلامی صدا و سیما.
- معینی‌فر، حشمت‌السادات (۱۳۸۸). «*بازنمایی کلیشه‌های جنسیتی در رسانه*».

- مطالعه موردی صفحه حوادث روزنامه همشهری»، فصل نامه تحقیقات فرهنگی، دوره دوم، شماره ۷.
- مهدی زاده، سید محمد (۱۳۸۷). رسانه ها و بازنمایی. تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، دفتر مطالعات و توسعه رسانه ها.
- هال، استوارت (۱۳۹۱). *معنای فرهنگ و زندگی اجتماعی*، ترجمه: احمد گل محمدی، تهران: نشر نی.
- رائفی پور، علی اکبر (۱۳۹۳). *سی و چهارمین همایش روایت عهد با موضوع نقد فیلم «جنگ جهانی زد»*، دانشگاه علوم پزشکی تهران، مرکز بین المللی همایش های رازی.
- بلخاری، حسن (۱۳۸۳). بررسی فرآیند درک در سینما: www.rasekhoon.net
- سروی زرگر، محمد (۱۳۸۹). نظریه بازنمایی در مطالعات فرهنگی: www.athir.blogfa.com
- سعیدی، مهدی (۱۳۹۱). استکبارستیزی در گفتمان امام خمینی علیه السلام: www.tebyan.com
- Hecquet, Vincent (2013). *Maxime Colombe: petite philosophie du zombie*, Metz: Questions de communication, No. 23.
- Pelte, Jean - Marie (2013). *Carnets de voyage d'un botaniste*, Paris: Fayard.
- www.moviefa.org